

Załącznik nr 2 do RWP

Przewodnik kwalifikowalności wydatków dla Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności dla Inwestycji A2.2.1. - Inwestycje we wdrażanie technologii i innowacji środowiskowych, w tym związanych z GOZ

KPOD.01.13-IW.10-001/25

06.06.2025 r.

Spis treści

1. Ogólne zasady kwalifikowalności wydatków w przedsięwzięciu.	4
1.1 Zasady kwalifikowalności wydatków w ramach pomocy publicznej oraz pomocy de minimis	
5	
1.2 Zasady kwalifikowalności podatku VAT.....	7
2. Wkład własny	7
3. Wydatki kwalifikowalne na prace B+R i prace przedwdrożeniowych.....	8
3.1 Pomoc publiczna.....	8
3.2 Limity wydatków kwalifikowalnych oraz limity dofinansowania	8
3.3 Kategorie wydatków kwalifikowalnych w ramach prac B+R.	10
3.3.1 Personel projektu	10
3.3.2 Usługi zewnętrzne (podwykonawstwo).....	12
3.3.3 Środki trwałe/Dostawy (najem aparatury i sprzętu)	12
3.3.4 Amortyzacja (aparatura i sprzęt)	12
3.3.5 Amortyzacja (budynki).....	13
3.3.6 Nieruchomości	13
3.3.7 Wartości niematerialne i prawne	14
3.3.8 Koszty pośrednie (ogólne)	14
3.4 Kategorie wydatków kwalifikowalnych w ramach prac przedwdrożeniowych.	15
3.4.1 Prace przedwdrożeniowe (de minimis)	15
3.4.2 Usługi zewnętrzne (wsparcie innowacji):	16
4 Wydatki kwalifikowalne związane z zakupem infrastruktury B+R	16
4.1 Pomoc publiczna.....	16
4.2 Limity wydatków kwalifikowalnych oraz limity dofinansowania	17
4.3 Kategorie wydatków kwalifikowalnych związanych z Infrastruktura B+R	17
4.3.1 Grunty	17
4.3.2 Nieruchomości zabudowane	18
4.3.3 Środki trwałe/dostawy	18
4.3.4 Roboty budowlane.....	19
4.3.5 Wartości niematerialne i prawne	19
5. Wydatki kwalifikowalne związane z wdrożeniem technologii i innowacji środowiskowych.	
20	
5.1 Pomoc publiczna.....	20
5.2 Limity wydatków kwalifikowalnych oraz limity dofinansowania	20
5.3 Kategorie wydatków kwalifikowalnych związane z wdrożeniem innowacji	22
5.3.1 Grunty	22

5.3.2. Nieruchomości zabudowane	23
5.3.3 Środki trwałe/dostawy	23
5.3.4 Roboty budowlane.....	23
5.3.5 Wartości niematerialne i prawne	23
5.3.6 Ochrona środowiska, w tym obniżenie emisyjności - dodatkowe komponenty w istniejącym zakładzie.	24
5.3.7 Ochrona środowiska, w tym obniżenie emisyjności – wychwytywanie CO2	24
5.3.8 Ochrona środowiska, w tym obniżenie emisyjności - koszty budowy infrastruktury dedykowanej.	25
5.3.9 Ochrona środowiska, w tym obniżenie emisyjności - całkowite koszty inwestycji (obniżona intensywność pomocy)	25
5.3.10 Efektywność energetyczna - całkowite koszty inwestycji	25
5.3.11 Efektywność energetyczna - całkowite koszty inwestycji (obniżona intensywność).	26
5.3.12. OZE, wodór i kogeneracja – całkowite koszty inwestycji	26
5.3.13 Efektywny energetycznie system ciepłowniczy lub chłodniczy – całkowite koszty inwestycji. ...	26
5.3.14. Gospodarowanie zasobami i GOZ - Dodatkowe koszty (scenariusz alternatywny).....	27
5.3.15. Gospodarowanie zasobami i GOZ - Dodatkowe komponenty w istniejącym zakładzie	28
5.3.16 Pomoc na badania i usługi doradcze dotyczące ochrony środowiska i kwestii energetycznych.	28
5.3.17 Usługi zewnętrzne (de minimis)	28
Tabele intensywności wsparcia	29

1. Ogólne zasady kwalifikowalności wydatków w przedsięwzięciu.

Pojęcia „wydatki kwalifikowalne” i „koszty kwalifikowalne” są stosowane w Przewodniku zamiennie. Okres kwalifikowalności wydatków może rozpocząć się najwcześniej następnego dnia po złożeniu wniosku o dofinansowanie, z zastrzeżeniem, iż wydatki objęte pomocą de minimis, o których mowa w pkt. 5.3.17 mogą być kwalifikowalne 12 miesięcy przed tym dniem.

Okres kwalifikowalności wydatków musi zakończyć się maksymalnie do 31 października 2026 r¹.

Niniejszy Przewodnik kwalifikowalności wydatków w inwestycji A2.2.1 Inwestycje we wdrażanie technologii i innowacji środowiskowych, w tym związanych z GOZ został opracowany z uwzględnieniem zasad i przepisów wynikających w szczególności z:

- 1) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241 z dnia 12 lutego 2021 r. ustanawiające Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności;
- 2) Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności, zatwierdzonego decyzją wykonawczą Rady Unii Europejskiej z dnia 17 czerwca 2022 r. w sprawie zatwierdzenia oceny planu odbudowy i zwiększania odporności Polski (COM(2022) 268 final);
- 3) Rozporządzenia Komisji (UE) nr 2023/2831 z dnia z dnia 13 grudnia 2023 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis;
- 4) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 z dnia 18 czerwca 2020 r. w sprawie ustanowienia ram ułatwiających zrównoważone inwestycje, zmieniające rozporządzenie (UE) 2019/2088,
- 5) Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2024 r. poz. 324, 862);
- 6) Art. 44 ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1634, z późn. zm.);
- 7) Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 lipca 2024 r. w sprawie w sprawie udzielania pomocy de minimis oraz pomocy publicznej na przedsięwzięcia realizowane w ramach inwestycji A2.2.1 „Inwestycje we wdrażanie technologii i innowacji środowiskowych, w tym związanych z GOZ” objętej wsparciem ze środków Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (Dz. U. z 2024 r., poz. 1042);
- 8) Wytycznych KE z 17 września 2020 r. dla państw członkowskich ws. Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (SWD(2020) 205 final);
- 9) Wytycznych technicznych KE z dnia 18 lutego 2021 r. dotyczące stosowania zasady „nie czynić poważnych szkód” (zasada DNSH) wydane na podstawie rozporządzenia ustanawiającego Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (2021/C 58/01), z dnia 18 lutego 2021 r.

¹ Termin może ulec wydłużeniu w przypadku wyrażenia zgody przez Instytucję odpowiedzialną za realizację Inwestycji (IOI), tj. Ministerstwo Rozwoju i Technologii.

Ocena kwalifikowalności wydatków polega na analizie zgodności ich poniesienia z obowiązującymi przepisami prawa unijnego i prawa krajowego, umową o objęcie przedsięwzięcia wsparciem wraz z innymi dokumentami, do których stosowania przedsiębiorca został zobowiązany w Regulaminie wyboru przedsięwzięć oraz umowie o objęcie przedsięwzięcia wsparciem.

Podmiot, który ubiega się o udzielenie wsparcia przeznaczonego na zakup towarów lub usług lub otrzymał takie wsparcie i nie jest zobowiązany do wyboru wykonawcy z zastosowaniem przepisów o zamówieniach publicznych, dokonuje wyboru wykonawcy z zachowaniem zasad przejrzystości i uczciwej konkurencji. Podmiot ten nie może dokonać zakupu towarów lub usług od podmiotów, które bezpośrednio lub za pośrednictwem innych podmiotów są z nim powiązane osobowo lub kapitałowo.

Przygotowanie i przeprowadzenie postępowania o udzielenie zamówienia musi zostać przeprowadzone w sposób zapewniający zachowanie uczciwej konkurencji i równego traktowania wykonawców oraz z uwzględnieniem zapisów umowy o objęcie wsparciem.

Wydatki planowane do poniesienia w ramach przedsięwzięcia i przewidziane do objęcia wsparciem powinny być opisane w sposób pozwalający na ich jednoznaczną identyfikację, a także przyporządkowane do odpowiednich kategorii wydatków.

Wnioskodawca musi przedstawić we wniosku o objęcie przedsięwzięcia wsparciem informacje w zakresie sposobu kalkulacji poszczególnych wydatków w odniesieniu do każdego rodzaju wydatku oraz wskazania źródeł danych, na podstawie których określono koszty poszczególnych wydatków, opisu i uzasadnienia wysokości kosztów.

W każdym przypadku, ostateczny odbiorca wsparcia zachowuje pełną kontrolę oraz odpowiedzialność za zarządzanie przedsięwzięciem i jego merytoryczną realizację.

1.1 Zasady kwalifikowalności wydatków w ramach pomocy publicznej oraz pomocy de minimis

Maksymalne progi wartości dofinansowania i jej intensywności oraz rodzaje wydatków kwalifikowalnych wskazane w Przewodniku wynikają z zasad udzielania pomocy publicznej uregulowanych w rozporządzeniu Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznającym niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w stosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (z późn. zm.) (dalej: **rozporządzenie Komisji (UE) nr 651/2014**) oraz zasad udzielania pomocy *de minimis* uregulowanych w rozporządzeniu Komisji (UE) 2023/2831 z dnia 13 grudnia 2023 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy *de minimis* (dalej: **rozporządzenie 2023/2831**), przy czym maksymalna wartość dofinansowania przedsięwzięcia wynosi 69 200 000 PLN a minimalna wartość dofinansowania przedsięwzięcia wynosi 1 000 000 PLN. **Wartość pomocy publicznej** w ramach poszczególnych przeznaczeń pomocy udzielonych w przedsięwzięciu nie może przekroczyć progów wskazanych w art. 4 **rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014**, które dla poszczególnych przeznaczeń pomocy wynoszą jak niżej:

a) regionalna pomoc inwestycyjna (art. 14):

- dla inwestycji, której koszty kwalifikowalne wynoszą od 55 do 110 mln euro pomoc na przedsiębiorstwo na projekt inwestycyjny (przedsięwzięcie) nie może przekroczyć wartości „dostosowanej kwoty” pomocy obliczonej zgodnie z mechanizmem określonym w art. 2 pkt 20 rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014;

- dla inwestycji, której koszty kwalifikowalne wynoszą powyżej **110 mln EUR wartość pomocy na przedsiębiorstwo na projekt inwestycyjny (przedsięwzięcie) nie może przekroczyć:**

- i. w przypadku maksymalnej intensywności pomocy regionalnej na poziomie 15 %: 12,38 mln EUR;
- ii. w przypadku maksymalnej intensywności pomocy regionalnej na poziomie 20 %: 16,5 mln EUR;
- iii. w przypadku maksymalnej intensywności pomocy regionalnej na poziomie 25 %: 20,63 mln EUR;
- iv. w przypadku maksymalnej intensywności pomocy regionalnej na poziomie 30 %: 24,75 mln EUR;
- v. w przypadku maksymalnej intensywności pomocy regionalnej na poziomie 35 %: 28,88 mln EUR;
- vi. w przypadku maksymalnej intensywności pomocy regionalnej na poziomie 40 %: 33 mln EUR;
- vii. w przypadku maksymalnej intensywności pomocy regionalnej na poziomie 50 %: 41,25 mln EUR;

b) pomoc na projekty badawczo-rozwojowe (art. 25) w przypadku gdy:

- i. przedsięwzięcie obejmuje głównie badania przemysłowe: **35 mln EUR** na przedsiębiorstwo i na przedsięwzięcie;

Dotyczy to sytuacji, w której więcej niż połowa kosztów kwalifikowalnych w zakresie prac B+R jest ponoszona na działania wchodzące w zakres kategorii badań przemysłowych;

- ii. przedsięwzięcie obejmuje głównie eksperymentalne prace rozwojowe: **25 mln EUR** na przedsiębiorstwo i na przedsięwzięcie;

Dotyczy to sytuacji, w której więcej niż połowa kosztów kwalifikowalnych w zakresie prac B+R ponoszona na działania wchodzące w zakres kategorii eksperymentalnych prac rozwojowych.

c) pomoc dla MŚP na wspieranie innowacyjności (art. 28): **10 mln EUR** na przedsiębiorstwo i na projekt (przedsięwzięcie);

d) pomoc inwestycyjna na ochronę środowiska, w tym obniżenie emisyjności (art. 36): **30 mln EUR** na przedsiębiorstwo na projekt inwestycyjny (przedsięwzięcie), z zastrzeżeniem, iż w przypadku pomocy na infrastrukturę dedykowaną i magazynowanie, o których mowa w art. 36 ust. 4 limit wynosi: **25 mln EUR** na projekt (przedsięwzięcie);

e) pomoc inwestycyjna na środki wspierające efektywność energetyczną inną niż w budynkach (art. 38): **30 mln EUR**;

f) pomoc inwestycyjna na propagowanie energii ze źródeł odnawialnych, propagowanie wodoru odnawialnego i wysokosprawnej kogeneracji (art. 41): **30 mln EUR**;

Wszystkie części inwestycji (wytwarzanie i magazynowanie) uznaje się za stanowiące jeden zintegrowany projekt (przedsięwzięcie) na potrzeby weryfikacji zgodności z progami określonymi w art. 4 Rozporządzenia nr 651/2014;

g) pomoc inwestycyjną na efektywny energetycznie system ciepłowniczy lub chłodniczy (art. 46): **50 mln EUR** na przedsiębiorstwo na projekt (przedsięwzięcie);

h) pomoc inwestycyjna na efektywne gospodarowanie zasobami i wspieranie przechodzenia na gospodarkę o obiegu zamkniętym (art. 47): **30 mln EUR**.

Ponadto określono maksymalny limit na pomoc na badania i usługi doradcze dotyczące ochrony środowiska i kwestii energetycznych (art. 49): 2,2 mln EUR.

Pomoc de minimis może być udzielona pod warunkiem, że łącznie z inną pomocą de minimis lub pomocą de minimis w rolnictwie i rybołówstwie, otrzymaną w ciągu minionych trzech lat z różnych źródeł i w różnych formach, **nie przekroczy kwoty wskazanej w Rozporządzeniu Komisji (UE) 2023/2831, która obecnie wynosi 300 000 euro dla jednego przedsiębiorcy**. Wnioskowana pomoc de minimis nie może przekroczyć ww. limitu.

Aby ustalić, czy przestrzegane są ww. maksymalne progi pomocy oraz progi maksymalnej intensywności pomocy należy wziąć pod uwagę **warunki kumulacji** wskazane w art. 8 rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014, tj. przy obliczaniu uwzględnia się całkowitą kwotę pomocy w ramach danego przeznaczenia pomocy **w ramach przedsięwzięcia**.

Na etapie oceny wniosku o dofinansowanie do przeliczenia na EUR wysokości wnioskowanego dofinansowania stosowany jest kurs średni EUR – ogłaszany przez Narodowy Bank Polski – obowiązujący w dniu ogłoszenia naboru.

Do przeliczenia na EUR wysokości udzielonego dofinansowania w ramach poszczególnych przeznaczeń pomocy w przedsięwzięciu, stosowany jest kurs średni walut obcych – ogłaszany przez Narodowy Bank Polski – obowiązujący w dniu zawarcia umowy o dofinansowanie, a w przypadku zmiany – w dniu zawarcia aneksu do umowy o dofinansowanie.

1.2 Zasady kwalifikowalności podatku VAT

Podatek VAT stanowi wydatek niekwalifikowalny w całej Inwestycji A2.2.1, niezależnie od tego czy Wnioskodawca (lub członek konsorcjum) posiada prawną możliwość jego odzyskania.

2. Wkład własny

Wnioskodawca (Lider konsorcjum oraz pozostali konsorcjanci – w przypadku realizacji przedsięwzięcia w konsorcjum) są zobowiązani do wniesienia wkładu własnego w zadeklarowanej wysokości na pokrycie części kosztów kwalifikowalnych w przedsięwzięciu.

Wkład własny może zostać wniesiony wyłącznie w formie pieniężnej (rozchód środków finansowych z rachunku lub kasy w trakcie trwania przedsięwzięcia). Oznacza to środki finansowe wnoszone przez Wnioskodawcę (Lidera konsorcjum oraz pozostałych konsorcjantów – w przypadku realizacji przedsięwzięcia w konsorcjum), które zostaną przeznaczone na pokrycie wydatków kwalifikowalnych i które nie zostaną Wnioskodawcy (Liderowi konsorcjum oraz pozostałym konsorcjantom – w przypadku realizacji przedsięwzięcia w konsorcjum) przekazane w formie dofinansowania (różnica między kwotą wydatków kwalifikowalnych, a kwotą dofinansowania przekazaną Wnioskodawcy (liderowi konsorcjum oraz pozostałym konsorcjantom – w przypadku realizacji przedsięwzięcia w konsorcjum)).

3. Wydatki kwalifikowalne na prace B+R i prace przedwdrozeniowych.

3.1 Pomoc publiczna

1. Wnioskodawca (lub członek konsorcjum będący przedsiębiorcą) może uzyskać wsparcie na:
 - prace B+R w ramach przedsięwzięcia na podstawie **art. 25 rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014** jako pomoc na projekty badawczo-rozwojowe, na kategorii kosztów o których mowa w pkt 3.3.1 – 3.3.8
2. Wnioskodawca (lub lider konsorcjum) może uzyskać wsparcie na:
 - prace przedwdrozeniowe na podstawie rozporządzenia Komisji (UE) nr 2023/2831 jako pomoc de minimis, na kategorii kosztów o których mowa w pkt 3.4.1
 - usługi zewnętrzne (wsparcie innowacji) na kategorii kosztów o których mowa w pkt 3.4.2. na podstawie:
 - **art. 28 rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014** (dot. wyłącznie lidera konsorcjum będącego MŚP)
 - rozporządzenia Komisji (UE) nr 2023/2831 jako pomoc de minimis (dot. Wnioskodawcy lub lidera konsorcjum będącego dużym przedsiębiorstwem)

Organizacja badawcza jako członek konsorcjum realizuje przedsięwzięcie w ramach swojej działalności niegospodarczej, nie otrzymuje pomocy publicznej i może otrzymać dofinansowanie do 100% kosztów kwalifikowalnych, o których mowa w pkt 3.3.1 – 3.3.8.

3.2 Limity wydatków kwalifikowalnych oraz limity dofinansowania

Limity wynikające z przepisów pomocy publicznej:

1. Intensywność pomocy na prowadzenie prac badawczo-rozwojowych nie może przekroczyć:
 - 50% kosztów kwalifikowalnych – w przypadku badań przemysłowych;
 - 25% kosztów kwalifikowalnych – w przypadku eksperymentalnych prac rozwojowych.
2. Intensywność pomocy może zostać zwiększona do maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych w następujący sposób:
 - a) o 10% dla średnich przedsiębiorców,
 - b) o 20% dla mikro- i małych przedsiębiorców,
 - c) o 15% gdy:
 - wyniki prac B+R przeprowadzonych w ramach przedsięwzięcia zostaną **szeroko rozpowszechnione** podczas konferencji, za pośrednictwem publikacji, ogólnodostępnych baz, bądź oprogramowania bezpłatnego lub otwartego; lub
 - przedsięwzięcie jest realizowane w konsorcjum i obejmuje skuteczną współpracę co najmniej między dwoma przedsiębiorstwami, pomiędzy którymi nie zachodzą relacje, o których mowa w art. 3 ust. 2 i ust. 3 załącznika nr I rozporządzenia KE nr 651/2014 oraz:
 - żadne z przedsiębiorstw nie ponosi więcej niż 70% kosztów kwalifikowalnych,
 - przedsięwzięcie obejmuje współpracę co najmniej z jednym mikro-, małym lub średnim przedsiębiorstwem; lub

- przedsięwzięcie jest realizowane w konsorcjum i zakłada skuteczną współpracę między przedsiębiorstwem i co najmniej jedną organizacją badawczą (organizacją prowadzącą badania i upowszechniającą wiedzę), jeżeli ta ostatnia ponosi co najmniej 10 % kosztów kwalifikowalnych i ma prawo do publikowania własnych wyników badań. Pomiędzy przedsiębiorstwem a organizacją badawczą nie zachodzą relacje, o których mowa w art. 3 ust. 2 i ust. 3 załącznika nr I rozporządzenia KE nr 651/2014.
- d) o 5% dla projektów (przedsięwzięć) badawczo-rozwojowych prowadzonych na obszarze województw dolnośląskiego i wielkopolskiego, a także następujących gmin regionu warszawskiego stołecznego: Baranów, Błonie, Dąbrówka, Dobrze, Góra Kalwaria, Grodzisk Mazowiecki, Jadów, Jaktorów, Kałuszyn, Kampinos, Kołbiel, Latowicz, Leoncin, Leszno, Mrozy, Nasielsk, Osieck, Prażmów, Serock, Siennica, Sobienie-Jeziory, Strachówka, Tarczyn, Tłuszcz, Zakroczym i Żabia Wola,
- e) o 15% dla projektów (przedsięwzięć) badawczo-rozwojowych prowadzonych na obszarze województw: kujawsko-pomorskiego, lubelskiego, lubuskiego, łódzkiego, małopolskiego, opolskiego, podkarpackiego, podlaskiego, pomorskiego, śląskiego, świętokrzyskiego, warmińsko-mazurskiego lub zachodniopomorskiego i regionu mazowieckiego regionalnego.
3. Premii określonych w lit. c), d) i e) nie można łączyć ze sobą.
4. Premie określone w lit. c) tiret drugi i trzeci dotyczą wyłącznie przedsięwzięć realizowanych w konsorcjum.
5. W przypadku przedsięwzięć realizowanych w kilku lokalizacjach, o których mowa w lit. d) lub e) należy zastosować niższą z premii.
6. W przypadku realizowania części lub całości przedsięwzięcia poza lokalizacjami, o których mowa lit. d) lub e) premie z niniejszych punktów nie są należne.
7. W przypadku ubiegania się przez Wnioskodawcę (lub lidera konsorcjum lub konsorcjanta będącego przedsiębiorcą) o zwiększenie intensywności (premia) z tytułu **szerokiego rozpowszechniania** wyników prac B+R należy zadeklarować we wniosku, że w okresie do 3 lat od zakończenia przedsięwzięcia B+R jego wyniki zostaną:
- a) zaprezentowane na co najmniej 3 konferencjach naukowych lub technicznych, w tym co najmniej 1 o randze ogólnokrajowej, lub
- b) opublikowane w co najmniej 2 czasopismach naukowych lub technicznych (zawartych w wykazie czasopism opublikowanym przez Ministra Nauki², aktualnym na dzień przyjęcia artykułu do druku), lub
- c) opublikowane w powszechnie dostępnych bazach danych, zapewniających swobodny dostęp do uzyskanych wyników badań, lub
- d) w całości rozpowszechnione za pośrednictwem oprogramowania bezpłatnego lub oprogramowania z licencją otwartego dostępu.

Intensywność wsparcia w zakresie prowadzenie prac badawczo-rozwojowych została przedstawiona w Tabeli nr 1.

8. **Intensywność pomocy na prace przedwdrożeniowe wynosi do 100% kosztów kwalifikowalnych**, za wyjątkiem kategorii 3.4.2 w ramach której intensywność pomocy nie przekracza 50% kosztów kwalifikowalnych.

² Wykaz opublikowany na stronie www.gov.pl

3.3 Kategorie wydatków kwalifikowalnych w ramach prac B+R.

3.3.1 Personel projektu

W ramach kategorii kwalifikowalne jest wyłącznie wynagrodzenie personelu projektu badawczo-rozwojowego będącego przedmiotem prac B+R w ramach przedsięwzięcia - pracowników **kadry naukowo-badawczej**, tj. pracowników badawczych, pracowników technicznych, pozostałych pracowników pomocniczych:

- a) zatrudnionych na umowę o pracę,
- b) zatrudnionych na podstawie umowy cywilnoprawnej, tj. umowy zlecenia,
- c) osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą będących liderem konsorcjum lub członkiem konsorcjum,
- d) osób współpracujących w rozumieniu ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych z liderem konsorcjum lub członkiem konsorcjum będącym osobą fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą.

Wydatki są kwalifikowalne wyłącznie w zakresie i przez okres zaangażowania personelu projektu w realizację przedsięwzięcia, będącego przedmiotem prac B+R.

W przypadku **wykonywania przez dany personel jakichkolwiek zadań związanych z zarządzaniem, nadzorem lub koordynacją przedsięwzięciem badawczo-rozwojowym lub zarządzaniem**, koszt jego wynagrodzenia **jest niekwalifikowalny w kategorii Personel projektu**. Koszt wynagrodzenia takich osób (np. kierownika zarządzającego), niezależnie od wymiaru zaangażowania w czynności zarządcze i łączenie ich z zadaniami badawczymi, **stanowi w całości wydatek kwalifikowalny w kategorii Koszty pośrednie (ogólne)**.

Koszt zaangażowania **osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą będącej** członkiem konsorcjum jest kwalifikowalny pod warunkiem wyraźnego wskazania tej formy zaangażowania we wniosku o objęcie przedsięwzięcia wsparciem wraz z zakresem obowiązków tej osoby i kosztem jej zaangażowania rozliczanego na podstawie noty księgowej.

Wydatek kwalifikowalny stanowią następujące składniki płacowe i pozapłacowe wynagrodzenia pracowników:

- 1) wynagrodzenie zasadnicze;
- 2) premie lub nagrody (z wyjątkiem nagród jubileuszowych), jeśli: wynikają one z regulaminu wynagrodzeń, który ustala jednolite zasady dla wszystkich pracowników (także tych niezaangażowanych w realizację projektów (przedsięwzięć) współfinansowanych z KPO), lub regulaminu pracy, lub innych przepisów prawa pracy oraz obowiązują co najmniej 6 miesięcy przed dniem złożenia wniosku; ale jeśli organizacja Wnioskodawcy (lub lidera konsorcjum lub członka konsorcjum) powstała później, wystarczy spełnienie warunku zgodności z ww. regulaminami oraz przepisami prawa pracy;
- 3) dodatek do wynagrodzenia za wykonywanie zadań w przedsięwzięciu;
- 4) dodatek za wieloletnią pracę i dodatek funkcyjny;
- 5) wynagrodzenie za okres urlopu wypoczynkowego – proporcjonalnie do procentowego zaangażowania danego pracownika w realizację badań przemysłowych, prac rozwojowych w miesiącu, w którym korzystał on z urlopu, a jeżeli nie można tego określić – w miesiącu, który go poprzedza;

- 6) wynagrodzenie za czas niezdolności do pracy zgodnie z obowiązującymi przepisami w zakresie ubezpieczeń społecznych – proporcjonalnie do procentowego zaangażowania danego pracownika w realizację przedsięwzięcia w miesiącu, gdy był on niezdolny do pracy, a jeżeli nie można tego określić – w miesiącu, który go poprzedza;
- 7) dodatkowe wynagrodzenie roczne wynikające z przepisów prawa pracy wraz ze składkami na ubezpieczenia społeczne i fundusze pozaubezpieczeniowe – proporcjonalnie do okresu, w jakim pracownik realizował zadania w przedsięwzięciu;
- 8) ekwiwalent za pracę zdalną
- 9) składka na:
 - a) ubezpieczenie emerytalne, w tym Pracowniczy Program Emerytalny, Pracownicze Plany Kapitałowe,
 - b) ubezpieczenie rentowe,
 - c) ubezpieczenie chorobowe,
 - d) ubezpieczenie zdrowotne,
 - e) ubezpieczenie wypadkowe;
 - f) składka na Fundusz Pracy;
 - g) składka na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych;
 - h) zaliczka na podatek dochodowy;
 - i) odpisy na ZFŚŚ.

Zatrudnienie lub oddelegowanie personelu do realizacji zadań związanych z realizacją prac badawczo-rozwojowych będącego przedmiotem przedsięwzięcia musi być odpowiednio uwzględnione w umowie o pracę, porozumieniu lub zakresie czynności służbowych pracownika lub w opisie stanowiska pracy poprzez wskazanie w szczególności zadań wykonywanych w ramach przedsięwzięcia.

Jeżeli stosunek pracy pracownika lidera konsorcjum lub członka konsorcjum jedynie w części obejmuje zadania w ramach prac badawczo-rozwojowych, koszt wynagrodzenia jest kwalifikowalny pod warunkiem, że:

- a) zadania związane z realizacją przedsięwzięcia zostaną wyraźnie wyodrębnione w umowie o pracę, porozumieniu lub zakresie czynności służbowych pracownika lub opisie stanowiska pracy,
- b) zakres zadań związanych z realizacją przedsięwzięcia stanowi podstawę do określenia proporcji faktycznego zaangażowania pracownika w realizację przedsięwzięcia w stosunku do czasu pracy wynikającego z umowy o pracę tego pracownika,
- c) koszt wynagrodzenia personelu projektu odpowiada proporcji, o której mowa w lit. b, chyba, że zakres odpowiedzialności, złożoność lub poziom wymaganych kompetencji na danym stanowisku uzasadnia różnicę w udziale wydatku do czasu pracy wynikającego ze stosunku pracy.

Ponadto, koszt wynagrodzenia jest kwalifikowalny pod warunkiem, że:

- a) obciążenie wynikające z zaangażowania zawodowego danej osoby nie wyklucza możliwości prawidłowej i efektywnej realizacji wszystkich zadań powierzonych danej osobie,
- b) łączne zaangażowanie zawodowe personelu projektu w realizację wszystkich projektów i przedsięwzięć finansowanych z funduszy UE oraz działań finansowanych z innych źródeł, w tym środków własnych Wnioskodawcy (lub lidera konsorcjum lub konsorcjanta) i innych

podmiotów (niezależnie od formy zaangażowania) nie przekracza 276 godzin miesięcznie; do ww. limitu wlicza się okres urlopu wypoczynkowego oraz czas niezdolności do pracy wskutek choroby, natomiast nie wlicza się innych nieobecności pracownika (np. urlop bezpłatny, rodzicielski i macierzyński).

Przed zaangażowaniem osoby do przedsięwzięcia Wnioskodawca (lub lider konsorcjum lub konsorcjant) musi zweryfikować spełnienie ww. warunku (weryfikacji można dokonać posiłkując się pisemnym oświadczeniem złożonym przez osobę mającą być zaangażowaną do przedsięwzięcia). Warunek ten powinien być spełniony w całym okresie kwalifikowania wynagrodzenia danej osoby w tym przedsięwzięciu, przy czym w przypadku wystąpienia nieprawidłowości w zakresie spełnienia tego warunku za niekwalifikowalne należy uznać wynagrodzenie personelu w tym przedsięwzięciu (w całości lub w części), w ramach którego zaangażowanie personelu przedsięwzięcia spowodowało naruszenie tego warunku.

3.3.2 Usługi zewnętrzne (podwykonawstwo)

W ramach kategorii usługi zewnętrzne (podwykonawstwo) kwalifikowalne są koszty badań wykonywanych na podstawie umowy oraz koszty doradztwa i równorzędnych usług wykorzystywanych wyłącznie na potrzeby przedsięwzięcia badawczo-rozwojowego.

Podwykonawstwem nie są czynności pomocnicze niezbędne do wykonania zadań w przedsięwzięciu, takie jak usługi prawne, księgowe, podatkowe lub reklamowe (tego rodzaju koszty pokrywane są w ramach kosztów pośrednich (ogólnych)).

Limit na podwykonawstwo, tzn. wartość prac realizowanych na zasadzie podwykonawstwa nie może przekroczyć:

- 60% kosztów kwalifikowalnych badań przemysłowych i prac rozwojowych ponoszonych w przedsięwzięciu przez dane przedsiębiorstwo;
- 30% kosztów kwalifikowalnych badań przemysłowych i eksperymentalnych prac rozwojowych ponoszonych w przedsięwzięciu przez organizację badawczą.

W ramach kategorii podwykonawstwo kwalifikowalne są umowy o dzieło oraz umowy B2B.

3.3.3 Środki trwałe/Dostawy (najem aparatury i sprzętu)

W ramach kategorii kwalifikowalne są koszty wynajmu aparatury naukowo-badawczej i innych urządzeń wykorzystywanych w celu prowadzenia badań przemysłowych i prac rozwojowych albo tylko prac rozwojowych wyłącznie w zakresie i przez okres, w jakim są one wykorzystywane na potrzeby realizowanego przedsięwzięcia.

3.3.4 Amortyzacja (aparatura i sprzęt)

W ramach kategorii kwalifikowalne są odpisy amortyzacyjne aparatury naukowo-badawczej i sprzętu wykorzystywanych w celu prowadzenia badań przemysłowych i prac rozwojowych albo tylko prac rozwojowych wyłącznie w zakresie i przez okres, w jakim są one wykorzystywane na potrzeby realizowanych prac B+R w ramach przedsięwzięcia.

Odpisy amortyzacyjne stanowią wydatek kwalifikowalny, jeśli łącznie spełnione są następujące warunki:

- a) aparatura i sprzęt w momencie zakupu jest środkiem trwałym;

- b) aparatura i sprzęt jest niezbędna do prawidłowej realizacji badań przemysłowych, prac rozwojowych przedsięwzięcia i bezpośrednio wykorzystywana w przedsięwzięciu;
- c) aparatura i sprzęt do badań przemysłowych lub prac rozwojowych przedsięwzięcia są ewidencjonowane w rejestrze środków trwałych Wnioskodawcy (lub lidera konsorcjum lub członka konsorcjum);
- d) odpisy amortyzacyjne są obliczane na podstawie przepisów o rachunkowości oraz zgodnie z polityką rachunkowości Wnioskodawcy (lub lidera konsorcjum lub członka konsorcjum);
- e) kwalifikowalna wartość odpisów amortyzacyjnych dotyczy wyłącznie okresu, w którym faktycznie aparatura i sprzęt jest wykorzystywana do realizacji badań przemysłowych, prac rozwojowych przedsięwzięcia;
- f) jeśli aparatura i sprzęt jest wykorzystywana także w innych celach niż realizacja przedsięwzięcia, kwalifikowalna jest tylko ta część odpisu amortyzacyjnego, która odpowiada proporcji wykorzystania aktywów przy realizacji badań przemysłowych, prac rozwojowych przedsięwzięcia;
- g) zakup aparatury i sprzętu nie był współfinansowany ze środków dotacji krajowej lub środków unijnych;
- h) zakup aparatury i sprzętu nie został rozliczony ani przedstawiony do rozliczenia jako koszt kwalifikowalny przedsięwzięcia;
- i) odpisy amortyzacyjne dotyczą aparatury i sprzętu, która została zakupiona w sposób racjonalny i efektywny – po cenach, które nie zostały zawyżone w stosunku do cen i stawek rynkowych.

Jeżeli Wnioskodawca (lub lider konsorcjum lub członek konsorcjum) nie jest zobowiązany do stosowania ustawy o rachunkowości, stosuje odpowiednie przepisy podatkowe.

3.3.5 Amortyzacja (budynki)

W ramach kategorii kwalifikowalne są odpisy amortyzacyjne budynków odpowiadające okresowi realizacji przedsięwzięcia obliczone na podstawie powszechnie przyjętych zasad rachunkowości. W przypadku wykorzystywania budynków także w innych celach niż realizacja przedsięwzięcia – kwalifikowalna jest tylko ta część odpisu amortyzacyjnego, która odpowiada proporcji wykorzystania budynków w celu realizacji badań przemysłowych, prac rozwojowych w ramach przedsięwzięcia.

3.3.6 Nieruchomości

W ramach tej kategorii kwalifikowalne są koszty gruntów, które w całości lub części będą wykorzystywane bezpośrednio na potrzeby prowadzonych badań przemysłowych, prac rozwojowych w ramach przedsięwzięcia.

Koszty gruntów są kwalifikowalne w zakresie i przez okres niezbędny do realizacji badań przemysłowych, prac rozwojowych prowadzonych w ramach przedsięwzięcia.

Kwalifikowalne są takie koszty gruntów, jak:

- a) dzierżawa gruntów – tylko raty czynszu dzierżawnego - kwalifikowalna jest tylko ta część kosztów, która odpowiada proporcji wykorzystania gruntów w celu realizacji badań przemysłowych, prac rozwojowych w ramach przedsięwzięcia;
- b) wieczyste użytkowanie gruntów – tylko opłaty za użytkowanie wieczyste - kwalifikowalna jest tylko ta część kosztów, która odpowiada proporcji wykorzystania gruntów w celu realizacji badań przemysłowych, prac rozwojowych w ramach przedsięwzięcia.

3.3.7 Wartości niematerialne i prawne

W ramach kategorii kwalifikowalne są koszty nabycia wartości niematerialnych i prawnych³ nabytych od osób trzecich na warunkach rynkowych – w formie patentów zakupionych lub użytkowanych na podstawie licencji, know-how, nieopatentowanej wiedzy technicznej, ekspertyz, analiz, raportów badawczych itp., wykorzystywanych, aby prowadzić badania przemysłowe lub prace rozwojowe w ramach przedsięwzięcia.

3.3.8 Koszty pośrednie (ogólne)

Koszty pośrednie przedsięwzięcia stanowią koszty niezbędne do realizacji prac B+R, **na podstawie wykazanych wyżej kategorii kosztów o których mowa w pkt. 3.3.1 do 3.3.7 których nie można bezpośrednio rozliczyć w ramach prac B+R**, w szczególności wynagrodzenia kadry zarządzającej, koszty delegacji oraz koszty administracyjne związane z obsługą przedsięwzięcia, pomocnicze usługi obce, niezbędne do realizacji przedsięwzięcia, wydatki związane z zakupem materiałów czy środków eksploatacyjnych.

W ramach kosztów pośrednich finansowane są koszty ogólne, które nie kwalifikują się do wsparcia w ramach pozostałych kategorii.

Koszty pośrednie rozliczane są metodą ryczałtową i stanowią 20% kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich dotyczących prac B+R, obliczone zgodnie ze wzorem:

$$\text{Koszty pośrednie (ogólne)} = [(\text{Personel projektu} + \text{Usługi zewnętrzne (podwykonawstwo)} + \text{Środki trwałe/Dostawy (najem aparatury i sprzętu)} + \text{Amortyzacja (aparatura i sprzęt)} + \text{Amortyzacja (budynki)} + \text{Nieruchomości} + \text{Wartości niematerialne i prawne}) * 20\%$$

Obliczone w ten sposób koszty traktowane są jako wydatki poniesione. Na potrzeby rozliczenia czy kontroli przedsięwzięcia nie ma obowiązku zbierania ani opisywania dokumentów księgowych, aby potwierdzić, że poniesione zostały wydatki na koszty pośrednie.

Przykładowe koszty pośrednie (ogólne) mogą obejmować:

- a) koszty koordynatora lub kierownika przedsięwzięcia oraz innego personelu zaangażowanego w zarządzanie, rozliczanie, monitorowanie przedsięwzięcia lub prowadzenie innych działań administracyjnych w przedsięwzięciu,
- b) koszty personelu obsługowego na potrzeby funkcjonowania jednostki,
- c) koszty utrzymania powierzchni biurowych związanych z obsługą administracyjną przedsięwzięcia (czynsz, najem, opłaty administracyjne),

³ Zgodnie z ustawą o rachunkowości: wartości niematerialne i prawne to nabyte przez jednostkę, zaliczane do aktywów trwałych, prawa majątkowe nadające się do gospodarczego wykorzystania, o przewidywanym okresie ekonomicznej użyteczności dłuższym niż rok, przeznaczone do używania na potrzeby jednostki.

- d) opłaty za energię elektryczną, ciepłą, gazową i wodę, opłaty przesyłowe, opłaty za odprowadzanie ścieków w zakresie związanym z obsługą administracyjną przedsięwzięcia,
- e) koszty usług pocztowych, telefonicznych, internetowych związanych z obsługą przedsięwzięcia,
- f) koszty usług powielania dokumentów związanych z obsługą przedsięwzięcia,
- g) koszty materiałów biurowych i artykułów piśmienniczych związanych z obsługą przedsięwzięcia;
- h) koszty ochrony budynku,
- i) koszty sprzątnięcia pomieszczeń związanych z obsługą przedsięwzięcia,
- j) koszty informacji i promocji;
- k) koszty materiałów i środków eksploatacyjnych niezbędnych do realizacji prac B+R np. koszty surowców, półproduktów, odczynników;
- l) koszty sprzętu laboratoryjnego wykorzystywanego do prac B+R, tj. koszty zakupów, które nie są środkiem trwałym zgodnie z ustawą o rachunkowości oraz z polityką rachunkowości Wnioskodawcy (lub lidera konsorcjum lub członka konsorcjum);
- m) koszty utrzymania linii technologicznych, instalacji doświadczalnych itp. w okresie i w proporcji, w jakiej są wykorzystywane do prac B+R;
- n) koszty eksploatacji aparatury naukowo-badawczej;
- o) koszty zakupu elementów służących do budowy prototypu⁴ i na stałe zainstalowanych w prototypie, instalacji pilotażowej lub demonstracyjnej;
- p) koszty pomocniczych usług obcych, które są niezbędne do realizacji przedsięwzięcia, ale nie wpisują się w definicję innych kategorii;
- q) opłaty związane z dopuszczeniem do badań;
- r) koszty usług transportowych niezbędnych do prawidłowej realizacji prac badawczych;
- s) koszty wynajmu powierzchni laboratoryjnej, wykorzystywanej do prac B+R przedsięwzięcia (oznacza wynajęcie przez Wnioskodawcę (lub lidera konsorcjum lub członka konsorcjum) laboratorium do prowadzenia w nim badań przez personel Wnioskodawcy (lub lidera konsorcjum lub członka konsorcjum)). Powierzchnia laboratoryjna finansowana w ramach tej kategorii to powierzchnia przystosowana do przeprowadzania badań, np. ze względu na wymagane certyfikaty lub zastosowane systemy zabezpieczeń, bez aparatury badawczej.

3.4 Kategorie wydatków kwalifikowalnych w ramach prac przedwdrożeniowych.

3.4.1 Prace przedwdrożeniowe (de minimis)

1. W ramach tej kategorii kwalifikowalne są koszty na prace przedwdrożeniowe ponoszone przez Wnioskodawcę (lub lidera konsorcjum).
2. Wydatki kwalifikowalne poniesione na prace przedwdrożeniowe nie mogą przekroczyć 20% łącznych wydatków kwalifikowalnych ponoszonych na prace badawczo-rozwojowe⁵ w ramach przedsięwzięcia.

⁴ Alternatywnie elementy prototypu mogą być kwalifikowane w kat. 3.3.4. Amortyzacja (aparatura i sprzęt)

⁵ łącznie z kosztami pośrednimi (ogólnymi)

3. Wydatkami kwalifikowalnymi są wydatki związane z przeprowadzeniem prac przedwdrożeniowych, wg kategorii kosztów wskazanych w pkt 3.3.1 lub 3.3.3-3.3.8 niniejszego Przewodnika tj.:

- a) Personel projektu;
- b) Środki trwałe/Dostawy (najem aparatury i sprzętu);
- c) Amortyzacja (aparatura i sprzęt);
- d) Amortyzacja (budynki);
- e) Nieruchomości;
- f) Wartości niematerialne i prawne;

Wydatki określone w lit. a) – f) związane z przeprowadzeniem prac przedwdrożeniowych muszą spełniać warunki określone w pkt 3.3.1 lub 3.3.3 - 3.3.7.

4. Dodatkowo istnieje możliwość sfinansowania “pozostałych wydatków bezpośrednich” związanych z pracami przedwdrożeniowymi - innych niż wykazane w pkt 3.4.1 ppkt 3 oraz pkt 3.4.2 Wydatki te nie mogą stanowić więcej niż 10% kosztów kwalifikowalnych w ramach prac przedwdrożeniowych w przedsięwzięciu (tj. sumy z kategorii kosztów wymienionych w ust. 2 od a do f).

3.4.2 Usługi zewnętrzne (wsparcie innowacji):

W ramach tej kategorii kwalifikowalne są koszty ponoszone przez Wnioskodawcę (lub lidera konsorcjum) związane z:

- uzyskaniem walidacji, certyfikacji, obrony patentów i innych wartości niematerialnych i prawnych ściśle związanych z przedsięwzięciem;
- uzyskaniem dostępu do banków danych, zasobów bibliotecznych, usług w chmurze, usług przechowywania danych, znakowania, testowania itp. związanych z przedsięwzięciem.

Dla lidera konsorcjum będącego MŚP koszty te są objęte pomocą z art. 28 rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 (usługi wsparcia innowacji, o których mowa w art. 2 pkt 95 ww. rozporządzenia).

Natomiast dla Wnioskodawcy (lub lidera konsorcjum) będącego dużym przedsiębiorcą koszty te są objęte pomocą de minimis.

Intensywność pomocy w ramach kategorii nie przekracza 50% kosztów kwalifikowalnych.

4 Wydatki kwalifikowalne związane z zakupem infrastruktury B+R

4.1 Pomoc publiczna

Wnioskodawca (lub członek konsorcjum będący przedsiębiorcą) może uzyskać wsparcie związane z zakupem infrastruktury B+R na podstawie **rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 jako regionalna pomoc inwestycyjną (art. 14)**, co wiąże się z koniecznością wykazania, iż zakup ten dotyczy jednej z form inwestycji początkowej opisanej w Instrukcji wypełniania wniosku (w sekcji Pomoc publiczna)

4.2 Limity wydatków kwalifikowalnych oraz limity dofinansowania

Limity wynikające z przepisów pomocy publicznej:

Intensywność pomocy dla Wnioskodawcy (lub członka konsorcjum będącego przedsiębiorcą) na wydatki nie może przekroczyć limitów intensywności wsparcia wskazanych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 14 grudnia 2021 r. w sprawie ustalenia mapy pomocy regionalnej na lata 2022-2027 (Dz. U. poz. 2422) w przypadku **regionalnej pomocy inwestycyjnej**.

Intensywność wsparcia w regionalnej pomocy inwestycyjnej w poszczególnych regionach dla poszczególnych kategorii przedsiębiorców została przedstawiona w **Tabeli nr 2**.

Warunki konieczne do spełnienia przez Wnioskodawcę (lub członka konsorcjum będącego przedsiębiorcą) w ramach regionalnej pomocy inwestycyjnej:

1. W przypadku pomocy przyznanej dużym przedsiębiorstwom na zasadniczą zmianę procesu produkcji koszty kwalifikowalne muszą przekraczać koszty amortyzacji aktywów związanych z działalnością podlegającą modernizacji w ciągu trzech poprzednich lat obrotowych.
2. W przypadku pomocy przyznanej na dywersyfikację istniejącego zakładu MŚP lub dużym przedsiębiorcom koszty kwalifikowalne muszą przekraczać o co najmniej 200% wartość księgową ponownie wykorzystywanych aktywów, odnotowaną w roku obrotowym poprzedzającym rozpoczęcie prac.
3. Wnioskodawca (lub członek konsorcjum będący przedsiębiorcą) jest zobowiązany do wniesienia wkładu własnego na poziomie co najmniej 25% wartości kosztów kwalifikowalnych **objętych dofinansowaniem w ramach regionalnej pomocy inwestycyjnej**, w formie środków finansowych pochodzących ze środków własnych lub zewnętrznych źródeł finansowania wolnych od publicznego wsparcia, w tym dotacji/subwencji z budżetu państwa i budżetu jednostek samorządu terytorialnego.

4.3 Kategorie wydatków kwalifikowalnych związanych z Infrastruktura B+R

Dla Wnioskodawcy (lub członka konsorcjum będącego przedsiębiorcą) w ramach regionalnej pomocy inwestycyjnej kwalifikowalne są koszty wskazane w pkt 5.3.1 – 5.3.5 związane z realizacją inwestycji początkowej (o której mowa w art. 2 pkt. 49a lub 51a rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014).

4.3.1 Grunty

W ramach tej kategorii kwalifikowalne są koszty nabycia prawa użytkowania wieczystego gruntu lub nabycia gruntów⁶, jeżeli grunt jest niezbędny do realizacji przedsięwzięcia i kwalifikowany wyłącznie w zakresie, w jakim jest wykorzystany do celów realizacji przedsięwzięcia.

Ponadto kwalifikowalne są raty spłaty kapitału gruntów, poniesione przez korzystającego do dnia zakończenia realizacji przedsięwzięcia, do wysokości kapitału z dnia zawarcia umowy leasingu albo spłaty kapitału nieruchomości niezabudowanych, należnej finansującemu z tytułu umowy leasingu, pod warunkiem, że we wniosku o udzielenie pomocy finansujący jest wskazany przez Wnioskodawcę (lub lidera konsorcjum lub członka konsorcjum) jako podmiot upoważniony do

⁶ Do rozliczenia wydatku niezbędne będzie oświadczenie zbywającego że grunt nie był współfinansowany w ramach planu rozwojowego, innych unijnych programów, instrumentów, funduszy w ramach budżetu Unii Europejskiej lub w ramach dotacji z krajowych środków publicznych.

poniesienia kosztu, pod warunkiem, że umowa leasingu będzie obejmowała okres co najmniej 5 lat od przewidywanego terminu zakończenia realizacji przedsięwzięcia, a w przypadku MŚP – okres co najmniej 3 lat.

4.3.2 Nieruchomości zabudowane

W ramach tej kategorii kwalifikowalne są koszty nabycia prawa własności nieruchomości zabudowanej, z wyłączeniem lokali mieszkalnych, jeżeli nieruchomość jest niezbędna do realizacji przedsięwzięcia i kwalifikowana wyłącznie w zakresie, w jakim jest wykorzystana do celów realizacji przedsięwzięcia.

Ponadto kwalifikowalne są raty spłaty kapitału nieruchomości zabudowanych, poniesione przez korzystającego do dnia zakończenia realizacji przedsięwzięcia, do wysokości kapitału z dnia zawarcia umowy leasingu albo spłaty kapitału nieruchomości zabudowanych należnej finansującemu z tytułu umowy leasingu, pod warunkiem, że we wniosku o udzielenie pomocy finansujący jest wskazany przez Wnioskodawcę (lub lidera konsorcjum lub członka konsorcjum) jako podmiot upoważniony do poniesienia kosztu, pod warunkiem, że umowa leasingu będzie obejmowała okres co najmniej 5 lat od przewidywanego terminu zakończenia realizacji przedsięwzięcia, a w przypadku MŚP – okres co najmniej 3 lat.

Nabywane nieruchomości muszą być nowe, z wyjątkiem nabywanych przez MŚP.

Suma kwalifikowalnych kosztów gruntów (4.3.1) oraz nieruchomości zabudowanych (4.3.2) nie może przekroczyć 10% całkowitych wydatków kwalifikowalnych, o których mowa w pkt 4.3.1 - 4.3.5

4.3.3 Środki trwałe/dostawy

W ramach tej kategorii kwalifikowalne są koszty nabycia albo wytworzenia nowych środków trwałych innych niż nieruchomości, w tym koszty instalacji i uruchomienia oraz leasing finansowy⁷ środków trwałych, innych niż nieruchomości.

Kwalifikowalne są raty spłaty kapitału środków trwałych, poniesione przez korzystającego do dnia zakończenia realizacji przedsięwzięcia, do wysokości kapitału z dnia zawarcia umowy leasingu albo spłaty kapitału środków trwałych, należnej finansującemu z tytułu umowy leasingu, pod warunkiem, że we wniosku o udzielenie pomocy finansujący jest wskazany przez Wnioskodawcę (lub lidera konsorcjum lub członka konsorcjum) jako podmiot upoważniony do poniesienia kosztu, przy czym umowa leasingu prowadzi do przeniesienia własności tych środków na korzystającego.

Nabywane środki trwałe, muszą być nowe, z wyjątkiem nabywanych przez MŚP.

Nowe aktywa oznaczają aktywa, które zostały nabyte po cenie rynkowej po dniu złożenia wniosku o dofinansowanie oraz które nie były nigdy wcześniej wykorzystywane w procesie produkcji.

Uwaga!

Jeśli koszty amortyzacji infrastruktury B+R zostały wykazane jako wydatki kwalifikowalne w ramach kategorii kosztów „Amortyzacja (aparatura i sprzęt)” koszty zakupu tej infrastruktury stanowią wydatki niekwalifikowalne w ramach przedsięwzięcia.

⁷ z wyłączeniem leasingu zwrotnego

4.3.4 Roboty budowlane

W ramach tej kategorii kwalifikowalne są koszty nabycia robót i materiałów budowlanych niezbędne do wytworzenia nowych środków trwałych związanych z przedsięwzięciem.

4.3.5 Wartości niematerialne i prawne

W ramach tej kategorii kwalifikowalne są koszty nabycia wartości niematerialnych i prawnych (WNiP) w formie patentów, licencji, know-how oraz innych praw własności intelektualnej, jeżeli spełniają łącznie następujące warunki:

- a) będą wykorzystywane wyłącznie w zakładzie otrzymującym pomoc,
- b) będą podlegać amortyzacji zgodnie z przepisami o rachunkowości,
- c) zostaną nabyte na warunkach rynkowych od osób trzecich niepowiązanych z przedsiębiorcą otrzymującym pomoc,
- d) będą stanowić aktywa przedsiębiorcy otrzymującego pomoc i pozostaną związane z przedsięwzięciem, na który przyznano pomoc, przez okres co najmniej 5 lat od dnia zakończenia realizacji przedsięwzięcia lub 3 lata w przypadku MŚP.

W przypadku Wnioskodawcy (lub lidera konsorcjum lub konsorcjanta) będącego dużym przedsiębiorcą koszty wartości niematerialnych i prawnych są kwalifikowalne jedynie do wysokości 50% całkowitych kwalifikowalnych kosztów inwestycji początkowej. W przypadku konsorcjanta będącego MŚP za koszty kwalifikowane uznaje się 100% kosztów WNiP.

5. Wydatki kwalifikowalne związane z wdrożeniem technologii i innowacji środowiskowych.

5.1 Pomoc publiczna

I. Wnioskodawca (lub Lider konsorcjum) może uzyskać wsparcie na wydatki związane z wdrożeniem technologii i innowacji środowiskowych na podstawie:

1. Rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 jako:
 - a) regionalną pomoc inwestycyjną (art. 14);
 - b) pomoc dla MŚP na wspieranie innowacyjności (art. 28);
 - c) pomoc inwestycyjną na ochronę środowiska, w tym obniżenie emisyjności (art. 36);
 - d) pomoc inwestycyjną na środki wspierające efektywność energetyczną inną niż w budynkach (art. 38);
 - e) pomoc inwestycyjną na propagowanie energii ze źródeł odnawialnych, propagowanie wodoru odnawialnego i wysokosprawnej kogeneracji (art. 41);
 - f) pomoc inwestycyjną na efektywny energetycznie system ciepłowniczy lub chłodniczy (art. 46);
 - g) pomoc inwestycyjną na efektywne gospodarowanie zasobami i wspieranie przechodzenia na gospodarkę o obiegu zamkniętym (art. 47).
 - h) pomoc na badania i usługi doradcze dotyczące ochrony środowiska i kwestii energetycznych (art. 49):
2. Rozporządzenia 2023/2831 jako pomoc de minimis.

5.2 Limity wydatków kwalifikowalnych oraz limity dofinansowania

Limity wynikające z przepisów pomocy publicznej:

1. **Intensywność pomocy dla Wnioskodawcy (lub lidera konsorcjum)** na wydatki w ramach poszczególnych przeznaczeń pomocy nie może przekroczyć:
 - a) limitów intensywności wsparcia wskazanych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 14 grudnia 2021 r. w sprawie ustalenia mapy pomocy regionalnej na lata 2022-2027 (Dz. U. poz. 2422) w przypadku **regionalnej pomocy inwestycyjnej**.
Intensywność wsparcia w regionalnej pomocy inwestycyjnej w poszczególnych regionach dla poszczególnych kategorii przedsiębiorców została przedstawiona w **Tabeli nr 2**;
 - b) 50% w przypadku **pomocy dla MŚP na wspieranie innowacyjności**;
 - c) w przypadku **pomocy inwestycyjnej na ochronę środowiska, w tym obniżenie emisyjności**:
 - i. 30% kosztów kwalifikowanych - w przypadku inwestycji związanych z „CCS” (czyli wychwytywanie i składowanie dwutlenku węgla, zgodnie z definicją w art. 2 ust. 131a Rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014) lub „CCU” (czyli wychwytywanie i utylizacja dwutlenku węgla, zgodnie z definicją w art. 2 ust. 131b Rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014);

- ii. 50% kosztów kwalifikowalnych - w przypadku, gdy inwestycja prowadzi do pełnej redukcji emisji bezpośrednich, z wyjątkiem inwestycji opartych na wykorzystaniu biomasy;
 - iii. 40% kosztów kwalifikowalnych - w przypadku pozostałych inwestycji wspieranych na zasadach określonych w art. 36 Rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014;
 - d) 30% w przypadku pomocy inwestycyjnej na środki wspierające **efektywność energetyczną inną niż w budynkach**;
 - e) w przypadku pomocy inwestycyjnej na **propagowanie energii ze źródeł odnawialnych, propagowanie wodoru odnawialnego i wysokosprawnej kogeneracji**:
 - i. 45% kosztów kwalifikowalnych - w przypadku inwestycji dotyczących produkcji energii odnawialnej, z uwzględnieniem pomp ciepła w rozumieniu art. 2 pkt 108b rozporządzenia nr 651/2014 spełniających warunki określone w Załączniku VII do dyrektywy 2018/2001, wodoru odnawialnego oraz wysokosprawnej kogeneracji opartej na odnawialnych źródłach energii;
 - ii. 30% kosztów kwalifikowalnych - w przypadku pozostałych inwestycji objętych artykułem 41 rozporządzenia nr 651/2014.
 - f) 30% w przypadku pomocy inwestycyjnej na **efektywny energetycznie system ciepłowniczy lub chłodniczy**;
 - g) 40% w przypadku pomocy inwestycyjnej na **efektywne gospodarowanie zasobami i wspieranie przechodzenia na gospodarkę o obiegu zamkniętym**;
 - h) 60% w przypadku pomocy na **badania i usługi doradcze dotyczące ochrony środowiska i kwestii energetycznych**;
 - i) do 100 % w przypadku **pomocy de minimis, z zastrzeżeniem kategorii wydatków opisanych w sekcji 5 (pkt 5.3.6)**
2. Dla rodzajów pomocy wymienionych w lit. c), d), e), f), g), h) intensywność może zostać **zwiększona o**:
- 10 % - dla średnich przedsiębiorców,
 - 20% - dla mikro i małych przedsiębiorców.
3. Dodatkowo dla rodzajów pomocy wymienionych w literze c), d), g) intensywność może zostać **zwiększona o**:
- 5 % - dla inwestycji usytuowanych na obszarze województw dolnośląskiego i wielkopolskiego, a także następujących gmin regionu warszawskiego stołecznego: Baranów, Błonie, Dąbrówka, Dobrze, Góra Kalwaria, Grodzisk Mazowiecki, Jadów, Jaktorów, Kałuszyn, Kampinos, Kołbiel, Latowicz, Leoncin, Leszno, Mrozy, Nasielsk, Osieck, Prażmów, Serock, Siennica, Sobienie-Jeziory, Strachówka, Tarczyn, Tłuszcz, Zakroczym i Żabia Wola,
 - 15% - dla inwestycji usytuowanych na obszarze województw: kujawsko-pomorskiego, lubelskiego, lubuskiego, łódzkiego, małopolskiego, opolskiego, podkarpackiego, podlaskiego, pomorskiego, śląskiego, świętokrzyskiego, warmińsko-mazurskiego lub zachodniopomorskiego i regionu mazowieckiego regionalnego.

Przedsięwzięcia realizowane na obszarach gmin regionu warszawskiego stołecznego, innych niż wskazane powyżej, nie kwalifikują się w ogóle do zwiększenia intensywności pomocy związanej z lokalizacją inwestycji.

4. Ponadto dla pomocy wymienionej w lit. f) intensywność może zostać **zwiększona o 15 punktów procentowych** – w przypadku gdy inwestycja zakłada wykorzystanie wyłącznie energii z odnawialnych źródeł energii, ciepła odpadowego lub kombinacji tych rodzajów energii, w tym wysokosprawnej kogeneracji opartej na odnawialnych źródłach energii.
5. Intensywność wsparcia w poszczególnych regionach i dla poszczególnych kategorii przedsiębiorców w zakresie pomocy na ochronę środowiska (lit. d) - h) została przedstawiona w **Tabeli nr 3**.

5.3 Kategorie wydatków kwalifikowalnych związane z wdrożeniem innowacji

Dla Wnioskodawcy (lub lidera konsorcjum) w **ramach regionalnej pomocy inwestycyjnej** kwalifikowalne są koszty związane z realizacją inwestycji początkowej (o której mowa w art. 2 pkt. 49a lub 51a Rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014) wymienione w punktach od 5.3.1 do 5.3.5. Dla pozostałych członków konsorcjum niebędących liderem konsorcjum niniejsze wydatki nie są kwalifikowalne.

Warunki konieczne do spełnienia przez Wnioskodawcę (lub lidera konsorcjum) w ramach regionalnej pomocy inwestycyjnej:

1. W przypadku pomocy przyznanej dużym przedsiębiorstwom na zasadniczą zmianę procesu produkcji koszty kwalifikowalne muszą przekraczać koszty amortyzacji aktywów związanych z działalnością podlegającą modernizacji w ciągu trzech poprzednich lat obrotowych.
2. W przypadku pomocy przyznanej na dywersyfikację istniejącego zakładu MŚP lub dużym przedsiębiorcom koszty kwalifikowalne muszą przekraczać o co najmniej 200% wartość księgową ponownie wykorzystywanych aktywów, odnotowaną w roku obrotowym poprzedzającym rozpoczęcie prac.
3. Wnioskodawca (lub Lider konsorcjum) jest zobowiązany do wniesienia wkładu własnego na poziomie co najmniej 25% wartości kosztów kwalifikowalnych **objętych dofinansowaniem w ramach regionalnej pomocy inwestycyjnej**, w formie środków finansowych pochodzący ze środków własnych lub zewnętrznych źródeł finansowania wolnych od publicznego wsparcia, w tym dotacji/subwencji z budżetu państwa i budżetu jednostek samorządu terytorialnego.

5.3.1 Grunty

W ramach tej kategorii kwalifikowalne są koszty nabycia prawa użytkowania wieczystego gruntu lub nabycia prawa własności gruntu⁸, jeżeli nieruchomość jest niezbędna do realizacji przedsięwzięcia i kwalifikowana wyłącznie w zakresie, w jakim jest wykorzystana do celów realizacji przedsięwzięcia. Ponadto kwalifikowalne są raty spłaty kapitału gruntów, poniesione przez korzystającego do dnia zakończenia realizacji przedsięwzięcia, do wysokości kapitału z dnia zawarcia umowy leasingu albo spłaty kapitału nieruchomości niezabudowanych, należnej finansującemu z tytułu umowy leasingu, pod warunkiem, że we wniosku o udzielenie pomocy finansujący jest wskazany przez

⁸ Do rozliczenia wydatku niezbędne będzie oświadczenie zbywającego że grunt nie był współfinansowany w ramach planu rozwojowego, innych unijnych programów, instrumentów, funduszy w ramach budżetu Unii Europejskiej lub w ramach dotacji z krajowych środków publicznych.

Wnioskodawcę (lub lidera konsorcjum) jako podmiot upoważniony do poniesienia kosztu, oraz pod warunkiem, że umowa leasingu będzie obejmowała okres co najmniej 5 lat od przewidywanego terminu zakończenia realizacji przedsięwzięcia, a w przypadku MŚP – okres co najmniej 3 lat.

5.3.2. Nieruchomości zabudowane

W ramach tej kategorii kwalifikowalne są koszty nabycia prawa własności nieruchomości zabudowanej, z wyłączeniem lokali mieszkalnych, jeżeli nieruchomość jest niezbędna do realizacji przedsięwzięcia i kwalifikowana wyłącznie w zakresie, w jakim jest wykorzystana do celów realizacji przedsięwzięcia.

Ponadto kwalifikowalne są raty spłaty kapitału nieruchomości zabudowanych, poniesione przez korzystającego do dnia zakończenia realizacji przedsięwzięcia, do wysokości kapitału z dnia zawarcia umowy leasingu albo spłaty kapitału nieruchomości zabudowanych, należnej finansującemu z tytułu umowy leasingu, pod warunkiem, że we wniosku o udzielenie pomocy finansujący jest wskazany przez Wnioskodawcę (lub lidera konsorcjum) jako podmiot upoważniony do poniesienia kosztu, pod warunkiem, że umowa leasingu będzie obejmowała okres co najmniej 5 lat od przewidywanego terminu zakończenia realizacji przedsięwzięcia, a w przypadku MŚP – okres co najmniej 3 lat.

Nabywane nieruchomości muszą być nowe, z wyjątkiem nabywanych przez MŚP

Suma kwalifikowalnych kosztów gruntów (5.3.1) oraz nieruchomości zabudowanych (5.3.2) nie może przekroczyć 10% całkowitych wydatków kwalifikowalnych, o których mowa w pkt 5.3.1 - 5.3.5.

5.3.3 Środki trwałe/dostawy

W ramach tej kategorii kwalifikowalne są koszty nabycia albo wytworzenia nowych środków trwałych innych niż nieruchomości, w tym koszty instalacji i uruchomienia oraz leasing finansowy⁹ środków trwałych, innych niż nieruchomości.

Kwalifikowalne są raty spłaty kapitału środków trwałych, poniesione przez korzystającego do dnia zakończenia realizacji przedsięwzięcia, do wysokości kapitału z dnia zawarcia umowy leasingu albo spłaty kapitału środków trwałych, należnej finansującemu z tytułu umowy leasingu, pod warunkiem, że we wniosku o udzielenie pomocy finansujący jest wskazany przez Wnioskodawcę (lub lidera konsorcjum) jako podmiot upoważniony do poniesienia kosztu, przy czym umowa leasingu prowadzi do przeniesienia własności tych środków na korzystającego.

Nabywane środki trwałe, muszą być nowe, z wyjątkiem nabywanych przez MŚP.

Nowe aktywa oznaczają aktywa, które zostały nabyte po cenie rynkowej po dniu złożenia wniosku o dofinansowanie oraz które nie były nigdy wcześniej wykorzystywane w procesie produkcji.

5.3.4 Roboty budowlane.

W ramach tej kategorii kwalifikowalne są koszty nabycia robót i materiałów budowlanych niezbędne do wytworzenia nowych środków trwałych związanych z przedsięwzięciem.

5.3.5 Wartości niematerialne i prawne

W ramach tej kategorii kwalifikowalne są koszty nabycia wartości niematerialnych i prawnych (WNiP) w formie patentów, licencji, know-how oraz innych praw własności intelektualnej, jeżeli spełniają łącznie następujące warunki:

⁹ z wyłączeniem leasingu zwrotnego

- a) będą wykorzystywane wyłącznie w zakładzie otrzymującym pomoc,
- b) będą podlegać amortyzacji zgodnie z przepisami o rachunkowości,
- c) zostaną nabyte na warunkach rynkowych od osób trzecich niepowiązanych z przedsiębiorcą otrzymującym pomoc,
- d) będą stanowić aktywa przedsiębiorcy otrzymującego pomoc i pozostaną związane z przedsięwzięciem, na który przyznano pomoc, przez okres co najmniej 5 lat od dnia zakończenia realizacji przedsięwzięcia lub 3 lata w przypadku MŚP.

W przypadku Wnioskodawcy (lub lidera konsorcjum) będącego dużym przedsiębiorcą koszty wartości niematerialnych i prawnych są kwalifikowalne jedynie do wysokości 50% całkowitych kwalifikowalnych kosztów inwestycji początkowej. W przypadku konsorcjanta będącego MŚP za koszty kwalifikowane uznaje się 100% kosztów WNiP.

Dla Wnioskodawcy (lub lidera konsorcjum) w ramach **pomocy inwestycyjnej na ochronę środowiska, w tym obniżenie emisyjności (art. 36 rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014)** kwalifikowalne są koszty wymienione w pkt 5.3.6 – 5.3.9.

Normy unijne oznaczają normy, o których mowa w art. 2 ust. 102 rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014.

Wydatków, które nie są bezpośrednio związane z osiągnięciem wyższego poziomu ochrony środowiska, nie uznaje się za kwalifikowalne.

5.3.6 Ochrona środowiska, w tym obniżenie emisyjności - dodatkowe komponenty w istniejącym zakładzie.

W ramach tej kategorii za koszty kwalifikowalne uznaje się całkowite koszty inwestycji, polegające na instalacji dodatkowych komponentów w już istniejącym zakładzie, dla której nie istnieje inwestycja alternatywna mniej przyjazna dla środowiska.

Za koszty inwestycji uznaje się koszty nabycia: gruntów; nieruchomości zabudowanych; środków trwałych innych niż nieruchomości; wartości niematerialnych i prawnych lub robót i materiałów budowlanych.

5.3.7 Ochrona środowiska, w tym obniżenie emisyjności – wychwytywanie CO₂

W ramach tej kategorii za koszty kwalifikowane uznaje się dodatkowe koszty inwestycyjne wynikające z wychwytywania CO₂ z instalacji emitującej CO₂ (instalacji przemysłowej lub elektrowni) lub bezpośrednio z powietrza atmosferycznego, a także wynikające z buforowego składowania i transportu wychwyconych emisji CO₂.

Za koszty inwestycji uznaje się koszty nabycia: gruntów; nieruchomości zabudowanych; środków trwałych innych niż nieruchomości; wartości niematerialnych i prawnych lub robót i materiałów budowlanych.

5.3.8 Ochrona środowiska, w tym obniżenie emisyjności - koszty budowy infrastruktury dedykowanej.

W ramach tej kategorii za kwalifikowalne uznaje się całkowite koszty inwestycji polegającej na budowie infrastruktury dedykowanej, o której mowa w art. 2 pkt 130 ostatnie zdanie Rozporządzenia KE nr 651/2014, dla wodoru odnawialnego, ciepła odpadowego lub dwutlenku węgla. Kwalifikowalne są koszty budowy lub modernizacji obiektów do magazynowania wodoru odnawialnego i wodoru spełniającego warunki określone w art. 36 ust. 1b akapit drugi rozporządzenia KE nr 651/2014.

Za koszty inwestycji uznaje się koszty nabycia: gruntów; nieruchomości zabudowanych; środków trwałych innych niż nieruchomości; wartości niematerialnych i prawnych lub robót i materiałów budowlanych.

5.3.9 Ochrona środowiska, w tym obniżenie emisyjności - całkowite koszty inwestycji (obniżona intensywność pomocy)

W ramach tej kategorii za kwalifikowane uznaje się całkowite koszty inwestycji bezpośrednio związane z osiągnięciem wyższego poziomu ochrony środowiska, inne niż wymienione w pkt. 5.3.6 - 5.3.8. Jednocześnie poziomy intensywności, o których mowa w pkt. 5.2 ust. 1 lit d) oraz premie z tytułu statusu przedsiębiorstwa oraz lokalizacji inwestycji są zmniejszone o 50%, zgodnie z zasadą odstępstwa, o której mowa w art. 36 ust. 11 rozporządzenia KE nr 651/2014.

Za koszty inwestycji uznaje się koszty nabycia: gruntów; nieruchomości zabudowanych; środków trwałych innych niż nieruchomości; wartości niematerialnych i prawnych lub robót i materiałów budowlanych.

Dla Wnioskodawcy (lub lidera konsorcjum) ramach **pomocy inwestycyjnej na środki wspierające efektywność energetyczną inną niż w budynkach (art. 38 rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014)** kwalifikowalne są koszty wymienione w pozycjach od **5.3.10 do 5.3.11**.

Kwalifikowane są tylko i wyłącznie koszty bezpośrednio związane z osiągnięciem wyższego poziomu **efektywności energetycznej innej niż w budynkach**, o której mowa w art. 2 ust. 103 ww. rozporządzenia.

Wydatków, które nie są bezpośrednio związane z osiągnięciem wyższego poziomu efektywności energetycznej, nie uznaje się za kwalifikowalne.

5.3.10 Efektywność energetyczna - całkowite koszty inwestycji

W ramach tej kategorii za koszty kwalifikowalne uznaje się całkowite koszty inwestycji łatwej do zidentyfikowania, której celem jest wyłącznie poprawa efektywności energetycznej i dla której nie istnieje alternatywna inwestycja mniej energooszczędna.

Za koszty inwestycji uznaje się koszty nabycia: gruntów; nieruchomości zabudowanych; środków trwałych innych niż nieruchomości; wartości niematerialnych i prawnych lub robót i materiałów budowlanych.

5.3.11 Efektywność energetyczna - całkowite koszty inwestycji (obniżona intensywność).

W ramach tej kategorii za kwalifikowane uznaje się koszty inwestycji bezpośrednio związane z poprawą efektywności energetycznej, inne niż określone w pkt. 5.3.10., w przypadku inwestycji, dla której istniałby scenariusz alternatywny, o którym mowa w art. 38 ust. 3. Jednocześnie poziomy intensywności, o których mowa w pkt. 5.2 ust. 1 lit d) oraz premie z tytułu statusu przedsiębiorstwa i lokalizacji inwestycji są zmniejszone o 50% zgodnie z zasadą odstępstwa, o której mowa w art. 38 ust. 8 Rozporządzenia KE nr 651/2014.

Za koszty inwestycji uznaje się koszty nabycia: gruntów; nieruchomości zabudowanych; środków trwałych innych niż nieruchomości; wartości niematerialnych i prawnych lub robót i materiałów budowlanych.

5.3.12. OZE, wodór i kogeneracja – całkowite koszty inwestycji

Dla Wnioskodawcy (lub lidera konsorcjum) koszty te objęte są pomocą inwestycyjną **na propagowanie energii ze źródeł odnawialnych, propagowanie wodoru odnawialnego i wysokosprawnej kogeneracji** (art. 41 rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014).

Kosztami kwalifikowalnymi są całkowite koszty inwestycji bezpośrednio związane z propagowaniem energii z odnawialnych źródeł energii, propagowaniem wodoru odnawialnego i wysokosprawnej kogeneracji.

Pomoc przyznawana jest wyłącznie na moce nowo zainstalowane lub odnowione.

Za koszty inwestycji uznaje się koszty nabycia: gruntów; nieruchomości zabudowanych; środków trwałych innych niż nieruchomości; wartości niematerialnych i prawnych lub robót i materiałów budowlanych.

5.3.13 Efektywny energetycznie system ciepłowniczy lub chłodniczy – całkowite koszty inwestycji.

Dla Wnioskodawcy (lub lidera konsorcjum) koszty te objęte są pomocą z art. 46 rozporządzenia nr 651/2014) Komisji (UE).

Kosztami kwalifikowalnymi są całkowite koszty inwestycji związane z budową lub modernizacją efektywnego energetycznie systemu ciepłowniczego lub chłodniczego, w tym koszty związane z budową, rozbudową lub modernizacją instalacji wytwarzających energię ciepłą lub chłodniczą, rozwiązań w zakresie magazynowania energii cieplnej lub sieci dystrybucji, instalacji do wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych, w tym pompy ciepła zgodne z załącznikiem VII do dyrektywy (UE) 2018/2001, ciepło odpadowe lub wysokosprawną kogenerację, a także rozwiązania w zakresie magazynowania energii cieplnej.

Za koszty inwestycji uznaje się koszty nabycia: gruntów; nieruchomości zabudowanych; środków trwałych innych niż nieruchomości; wartości niematerialnych i prawnych lub robót i materiałów budowlanych.

Dla Wnioskodawcy (lub lidera konsorcjum) w ramach **pomocy inwestycyjnej na efektywne gospodarowanie zasobami i wspieranie przechodzenia na gospodarkę o obiegu zamkniętym (art. 47 rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014)** kwalifikowane są wydatki wymienione w pozycjach od 5.3.14 do 5.3.15.

Wydatki kwalifikowane ustala się na dwa sposoby: poprzez porównanie kosztów planowanej inwestycji do kosztów inwestycji wg tzw. scenariusza alternatywnego (dodatkowe koszty – scenariusz alternatywny) oraz poprzez wskazanie całkowitych kosztów.

5.3.14. Gospodarowanie zasobami i GOZ - Dodatkowe koszty (scenariusz alternatywny)

W ramach tej kategorii kosztami kwalifikowalnymi są dodatkowe koszty inwestycji określone przez porównanie całkowitych kosztów inwestycji (rodzaje inwestycji wskazanych w art. 47 ust. 2 ww. rozporządzenia 651/2014) z kosztami przedsięwzięcia lub działania mniej przyjaznego dla środowiska, mogącego stanowić jeden z poniższych scenariuszy alternatywnych:

- i. przeprowadzenie porównywalnej inwestycji, która w wiarygodny sposób zostałaby zrealizowana bez pomocy i która nie umożliwia osiągnięcia tego samego poziomu efektywnej gospodarki zasobami;
- ii. przeprowadzenie inwestycji zakładającej przetwarzanie odpadów zgodnie ze sposobem przetwarzania, który znajduje się niżej hierarchii postępowania z odpadami określonej w art. 4 ust. 1 dyrektywy 2008/98/WE, lub przetwarzanie odpadów, innych produktów, materiałów lub substancji w mniej zasobooszczędny sposób;
- iii. przeprowadzenie inwestycji zakładającej konwencjonalny proces produkcji związany z surowcem lub produktem pierwotnym, jeżeli produkt wtórny (ponownie użyty lub odzyskany) można uznać za technicznie i ekonomicznie wymienny z surowcem lub produktem pierwotnym.

Scenariusz alternatywny dot. lit. i oraz iii musi stanowić inwestycję o porównywalnej zdolności produkcyjnej i porównywalnym cyklu życia, zgodną z już obowiązującymi normami unijnymi. Scenariusz alternatywny powinien być wiarygodny w kontekście wymogów prawnych, warunków rynkowych.

Kosztami kwalifikowalnymi będą koszty stanowiące różnicę wynikającą z porównania planowanej w ramach wniosku o dofinansowanie inwestycji do kosztów inwestycji alternatywnej. Intensywność pomocy, o której mowa w pkt. 5.2 ust. 1 lit g) dotyczy w tym przypadku wskazanej wyżej różnicy w kosztach.

Za koszty inwestycji uznaje się koszty nabycia: gruntów; nieruchomości zabudowanych; środków trwałych innych niż nieruchomości; wartości niematerialnych i prawnych lub robót i materiałów budowlanych.

5.3.15. Gospodarowanie zasobami i GOZ - Dodatkowe komponenty w istniejącym zakładzie

W ramach tej kategorii za koszty kwalifikowalne uznaje się całkowite koszty inwestycji polegającej na instalacji dodatkowych komponentów w już istniejącym zakładzie, dla której nie istnieje inwestycja alternatywna mniej przyjazna dla środowiska.

Całkowite koszty inwestycji będą uznane za kwalifikowane w ramach tej kategorii również w sytuacji, gdy Wnioskodawca (lub lider konsorcjum) może wykazać we wniosku o dofinansowanie, że w przypadku braku pomocy publicznej udzielanej zgodnie z art. 47 rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014, inwestycja nie zostałaby zrealizowana.

Za koszty inwestycji uznaje się koszty nabycia: gruntów; nieruchomości zabudowanych; środków trwałych innych niż nieruchomości; wartości niematerialnych i prawnych lub robót i materiałów budowlanych.

5.3.16 Pomoc na badania i usługi doradcze dotyczące ochrony środowiska i kwestii energetycznych

W ramach kategorii kwalifikowane są następujące koszty usług zewnętrznych poniesione przez Wnioskodawcę (lub lidera konsorcjum): koszty badań lub usługi doradczych dotyczących ochrony środowiska i kwestii energetycznych, w tym realizacja analiz, audytów energetycznych, , bezpośrednio związanych z inwestycjami, o których mowa w pkt 5.3.6 – 5.3.15. Niniejsze koszty mogą być kwalifikowalne wyłącznie jeżeli po ustaleniach wynikających z badania lub usługi doradczej nastąpi inwestycja kwalifikująca się do objęcia pomocą o której mowa w pkt 5.3.6 – 5.3.15.

W ramach tej kategorii nie są kwalifikowalne koszty ponoszone na przeprowadzenie obowiązkowego audytu energetycznego, o którym mowa w art. 36 ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o efektywności energetycznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2166 oraz z 2023 r. poz. 1681).

5.3.17 Usługi zewnętrzne (de minimis)

W ramach kategorii kwalifikowane są następujące koszty usług zewnętrznych poniesione przez Wnioskodawcę (lub lidera konsorcjum), inne niż wymienione w pkt. 3.4.2 oraz 5.3.16, w tym:

- a) koszty przeprowadzenia środowiskowej oceny cyklu życia (LCA, Life Cycle Assessment) , oceny śladu środowiskowego produktu (PEF, Product Environmental Footprint),
- b) koszty audytu energetycznego,
- c) koszty opracowania modeli biznesowych, strategii produktu, opinii czy analiz związanych z przedsięwzięciem, dot. aspektów środowiskowych punktowanych w kryterium merytorycznym „Środowiskowa efektywność przedsięwzięcia”.

poniesione nie wcześniej niż 12 miesięcy przed dniem złożenia wniosku.

Ww. koszty są objęte pomocą de minimis, a intensywność pomocy nie przekracza 100 % kosztów kwalifikowalnych.

Tabele intensywności wsparcia

Tabela nr 1. Intensywności wsparcia dla prac badawczo-rozwojowych (dotyczy wyłącznie podmiotów będących przedsiębiorstwami)

Status konsorcjanta	Badania przemysłowe ¹⁰	Badania przemysłowe (z uwzględnieniem premii 15% ¹¹)	Badania przemysłowe (z uwzględnieniem premii 5% ¹²)	Prace rozwojowe ¹³	Prace rozwojowe (z uwzględnieniem premii 15% ¹⁴)	Prace rozwojowe (z uwzględnieniem premii 5% ¹⁵)
Mikro	70%	80%	75%	45%	60%	50%
Małe	70%	80%	75%	45%	60%	50%
Średnie	60%	75%	65%	35%	50%	40%
Duże	50%	65%	55%	25%	40%	30%

Tabela nr 2. Intensywność wsparcia dla regionalnej pomocy inwestycyjnej uwzględniające zwiększenie intensywności dla obszarów do objęcia wsparciem z Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji¹⁶

Województwo		Przedsiębiorstwa		
		małe	średnie	duże
Lubelskie (obszar „a”) ¹⁷		70%	60%	50%
Podkarpackie (obszar „a”)		70%	60%	50%
Podlaskie (obszar „a”)		70%	60%	50%
Świętokrzyskie (obszar „a”)		70%	60%	50%
Warmińsko – mazurskie (obszar „a”)		70%	60%	50%
Kujawsko – pomorskie (obszar „a”)		60%	50%	40%
Lubuskie (obszar „a”)		60%	50%	40%
Opolskie (obszar „a”)		60%	50%	40%
Zachodniopomorskie (obszar „a”)		60%	50%	40%
Pomorskie (obszar „a”)		50%	40%	30%
Województwo	Podregion NUTS 3	Powiat/ gmina/ miasto		
		małe	średnie	duże

¹⁰ Intensywności wsparcia uwzględniają premie określone w pkt 3.2 pkt 2 lit a) lub b) niniejszego Przewodnika.

¹¹ Premie określone w pkt 3.2 pkt 2 lit. c) lub e) niniejszego Przewodnika.

¹² Premie określone w pkt 3.2 pkt 2 lit. d) niniejszego Przewodnika.

¹³ Intensywności wsparcia uwzględniają premie określone w pkt 3.2 pkt. 2 lit a) lub b) niniejszego Przewodnika.

¹⁴ Premie określone w pkt 3.2 pkt 2 lit. c) lub e) niniejszego Przewodnika.

¹⁵ Premie określone w pkt 3.2 pkt 2 lit. d) niniejszego Przewodnika.

¹⁶ Zwiększenie intensywności wynika z decyzji Komisji Europejskiej, o której mowa w § 8 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 grudnia 2021 r. w sprawie ustalenia mapy pomocy regionalnej na lata 2022–2027 (Dz. U. z 2021 poz. 2422).

¹⁷ **Obszary „a”** – obszary kwalifikujące się do uzyskania pomocy na mocy art. 107 ust. 3 lit. a) Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Na tych obszarach pomoc może być przyznana na inwestycję początkową niezależnie od wielkości przedsiębiorstwa.

Łódzkie (obszar „a”)	piotrkowski		gminy: Wola Krzysztoporska, Rozprza, Bełchatów, Drużbice, Kleszczów, Kluki, Rusiec, Szczerców, Żelów, Gorzkowice, Dobryszyce, Gomunice, Kamieńsk, Lgota Wielka, Ładzice, Radomsko; miasta: Piotrków Trybunalski, Bełchatów, Radomsko	70% ¹⁸	60% ¹⁹	50% ²⁰
	sieradzki		gminy: Działoszyn, Kiełczygłów, Nowa Brzeźnica, Pajęczno, Rząśnia, Siemkowice, Strzelce Wielkie, Sulmierzyce, Czarnożyły, Konopnica, Osjaków, Ostrówek, Wieluń, Wierzchnas, Widawa, Złoczew			
	pozostałe obszary woj. łódzkiego			60%	50%	40%
Małopolskie (obszar „a”)	oświęcimski	powiaty: chrzanowski, olkuski, oświęcimski, wadowicki		70% ²¹	60% ²²	50% ²³
	pozostałe obszary woj. małopolskiego			60%	50%	40%
Śląskie (obszar „a”)	katowicki	powiaty: m. Chorzów, m. Katowice, m. Mysłowice, m. Ruda Śląska, m. Siemianowice Śląskie, m. Świętochłowice		60% ²⁴	50% ²⁵	40% ²⁶
	sosnowiecki	powiaty: będziński, zawierciański, m. Dąbrowa Górnicza, M. Jaworzno, M. Sosnowiec				
	tyski	powiaty: mikołowski, pszczyński, bieruńsko – lędziński, m. Tychy				
	bielski	powiaty: bielski, cieszyński, żywiecki, m. Bielsko - Biała				
	rybnicki	powiaty: raciborski, rybnicki, wodzisławski, m. Jastrzębie – Zdrój, m. Rybnik, m. Żory				
	bytomski	powiaty: lubliniecki, tarnogórski, m. Bytom, m. Piekary Śląskie				
	gliwicki	powiaty: gliwicki, m. Gliwice, m. Zabrze				
	pozostałe obszary woj. śląskiego			50%	40%	30%
Wielkopolskie (obszar „c”) ²⁷	Poznań	powiat: m. Poznań	od 01.01.2025 r. do 31.12.2027 r.	35%	25%	15%
	poznański	powiaty: obornicki, poznański, szamotulski, średzki, śremski	od 01.01.2025 r. do 31.12.2027 r.	35%	25%	15%
	pozostałe obszary woj. wielkopolskiego			45%	35%	25%

¹⁸ Uwzględniono zwiększenie intensywności pomocy dla terytoriów wybranych do objęcia wsparciem z Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji

¹⁹ Jw.

²⁰ Jw.

²¹ Uwzględniono zwiększenie intensywności pomocy dla terytoriów wybranych do objęcia wsparciem z Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji

²² Jw.

²³ Jw.

²⁴ Uwzględniono zwiększenie intensywności pomocy dla terytoriów wybranych do objęcia wsparciem z Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji

²⁵ Jw.

²⁶ Jw.

²⁷ **Obszary „c”** – obszary kwalifikujące się do uzyskania pomocy na mocy art. 107 ust. 3 lit. c) Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Na tych obszarach pomoc może być przyznana dla MŚP na dowolną formę inwestycji początkowej. Natomiast pomoc dla dużych przedsiębiorstw może zostać przyznana wyłącznie na inwestycję początkową na rzecz nowej działalności gospodarczej w danym obszarze.

Dolnośląskie (obszar „c”)	Wrocław	powiat: m. Wrocław	od 01.01.2025 r. do 31.12.2027 r.	35%	25%	15%
	pozostałe obszary woj. dolnośląskiego			45%	35%	25%
Mazowieckie (obszar „a”)	siedlecki	powiaty: garwoliński, łosicki, siedlecki, sokołowski, węgrowski, m. Siedlce		70%	60%	50%
	ciechanowski	powiaty: ciechanowski, mławski, płoński, pułtuski, żuromiński		60%	50%	40%
	ostrołęcki	powiaty: makowski, ostrołęcki, ostrowski, przasnyski, wyszkowski, m. Ostrołęka				
	płocki	powiaty: gostyniński, płocki, sierpecki, m. Płock				
	radomski	powiaty: białobrzeski, kozienicki, lipski, przysuski, radomski, szydłowiecki, zwolenński, m. Radom				
	żyrardowski	powiaty: grójecki, sochaczewski, żyrardowski				
Mazowieckie (obszar „c”)	warszawski wschodni	gminy: Dąbrówka, Dobrze, Jadów, Kałuszyn, Kołbiel, Latowicz, Mrozy, Osieck, Serock, Siennica, Sobienie – Jezioro, Strachówka, Tłuszcz		55%	45%	35%
	warszawski zachodni	gminy: Baranów, Błonie, Góra Kalwaria, Grodzisk Mazowiecki, Jaktorów, Kampinos, Leoncin, Leszno, Nasielsk, Prażmów, Tarczyn, Zakroczym, Żabia Wola		45%	35%	25%
Mazowieckie (poza obszarami „a” i „c”)	– m. st. Warszawa, – powiat legionowski (gminy: Legionowo, Jabłonna, Nieporęt, Wieliszew), – powiat miński (gminy: Mińsk Mazowiecki, Sulejów, Cegłów, Dębe Wielkie, Halinów, Jakubów, Stanisławów), – powiat otwocki (gminy: Józefów, Otwock, Celestynów, Karczew, Wiązowna), – powiat wołomiński (gminy: Kobylka, Marki, Ząbki, Zielonka, Klembów, Poświętne, Radzymin, Wołomin), – powiat grodziski (gminy: Milanówek, Podkowa Leśna), – powiat nowodworski (gminy: Nowy Dwór Mazowiecki, Czosnów, Pomiechówek), – powiat piaseczyński (gminy: Konstancin-Jeziorna, Lesznowola, Piaseczno), – powiat warszawski zachodni (gminy: Izabelin, Łomianki, Ożarów Mazowiecki, Stare Babice), – powiat pruszkowski (cały).			0%	0%	0%

Tabela nr 3. Intensywności wsparcia w ramach art. 36-49 rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014

Lokalizacja	Przedsiębiorstwa duże	Przedsiębiorstwa średnie	Przedsiębiorstwa mikro i małe
1. Art. 36 rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 -Pomoc inwestycyjna na ochronę środowiska, w tym obniżenie emisyjności (w przypadku kategorii wydatku 5.3.6, 5.3.7 i 5.3.8 zastosuj intensywności z lit. a), b) lub c), natomiast w przypadku kategorii wydatku 5.3.9 Ochrona środowiska - całkowite koszty inwestycji (obniżona intensywność pomocy)			

Lokalizacja	Przedsiębiorstwa duże	Przedsiębiorstwa średnie	Przedsiębiorstwa mikro i małe
wskazane w lit. b) i c) poniżej maksymalne intensywności pomocy publicznej należy zmniejszyć o 50%			
a) Art. 36 rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 – inwestycje związane z CCS lub CCU			
Obszar a*	45%	55%	65%
Obszar c**	35%	45%	55%
Poza obszarem „a” i „c”****	30%	40%	50%
b) Art. 36 rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 - inwestycje prowadzące do pełnej redukcji emisji bezpośrednich, z wyjątkiem inwestycji opartych na wykorzystaniu biomasy			
Obszar a*	65%	75%	85%
Obszar c**	55%	65%	75%
Poza obszarem „a” i „c”****	50%	60%	70%
c) Art. 36 rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 – inwestycje na ochronę środowiska inne niż wymienione w pkt 1 lit. a) i b)			
Obszar a*	55%	65%	75%
Obszar c**	45%	55%	65%
Poza obszarem „a” i „c”****	40%	50%	60%
2. Art. 38 rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 - efektywność energetyczną inną niż w budynkach (w przypadku kategorii wydatku 5.3.10 - Efektywność energetyczna - całkowite koszty inwestycji zastosuj intensywności z niniejszego punktu, natomiast w przypadku kategorii wydatku 5.3.11 <i>Efektywność energetyczna - całkowite koszty inwestycji (obniżona intensywność)</i> wskazane poniżej maksymalne intensywności pomocy publicznej należy zmniejszyć o 50%			
Obszar a*	45%	55%	65%
Obszar c**	35%	45%	55%
Poza obszarem „a” i „c”****	30%	40%	50%
3. Art. 41 rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 – produkcja energii odnawialnej, wodoru odnawialnego oraz wysokosprawnej kogeneracji opartej na odnawialnych źródłach energii (w przypadku kategorii wydatku 5.3.12 - OZE, wodór i kogeneracja – całkowite koszty inwestycji zastosuj intensywności z lit. a) lub b)			
a) Art. 41 rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 – dotyczących produkcji energii odnawialnej, z uwzględnieniem pomp ciepła w rozumieniu art. 2 pkt 108b rozporządzenia nr 651/2014 spełniających warunki określone w Załączniku VII do dyrektywy 2018/2001, wodoru odnawialnego oraz wysokosprawnej kogeneracji opartej na odnawialnych źródłach energii			
Wszystkie obszary	45%	55%	65%

Lokalizacja	Przedsiębiorstwa duże	Przedsiębiorstwa średnie	Przedsiębiorstwa mikro i małe
b) Art. 41 rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 – inwestycje inne niż wskazano w pkt 4a)			
Wszystkie obszary	30%	40%	50%
4. Art. 46 rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 – efektywny energetycznie system ciepłowniczy lub chłodniczy (w przypadku kategorii wydatku 5.3.13 - Efektywny energetycznie system ciepłowniczy lub chłodniczy – całkowite koszty inwestycji zastosuj intensywności z poniższej tabeli)			
Wszystkie obszary	30%	40%	50%
Dla inwestycji wykorzystujących wyłącznie energię z odnawialnych źródeł energii, ciepła odpadowego lub kombinacji tych rodzajów energii, w tym wysokosprawnej kogeneracji opartej na odnawialnych źródłach energii	45%	55%	65%
5. Art. 47 rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 – efektywne gospodarowanie zasobami i wspieranie przechodzenia na GOZ (w przypadku kategorii wydatku 5.3.14 - Gospodarowanie zasobami i GOZ - Dodatkowe koszty (scenariusz alternatywny) oraz 5.3.15 Gospodarowanie zasobami i GOZ - Dodatkowe komponenty w istniejącym zakładzie zastosuj intensywności z poniższej tabeli)			
Obszar a*	55%	65%	75%
Obszar c**	45%	55%	65%
Poza obszarem „a” i „c”***	40%	50%	60%
6. Art. 49 rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 - na badania i usługi doradcze dotyczące ochrony środowiska i kwestii energetycznych (w przypadku kategorii wydatku 5.3.16) zastosuj intensywności z poniższej tabeli			
Wszystkie obszary	60%	70%	80%

***obszary „a”** - województwa: kujawsko-pomorskie, lubelskie, lubuskie, łódzkie, małopolskie, opolskie, podkarpackie, podlaskie, pomorskie, śląskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie, zachodniopomorskie oraz region mazowiecki regionalny.

****obszary „c”** - województwa: dolnośląskie i wielkopolskie oraz następujące gminy należące do regionu warszawskiego stołecznego: Baranów, Błonie, Dąbrówka, Dobrze, Góra Kalwaria, Grodzisk Mazowiecki, Jadów, Jaktorów, Kałuszyn, Kampinos, Kołbiel, Latowicz, Leoncin, Leszno, Mrozy, Nasielsk, Osieck, Prażmów, Serock, Siennica, Sobienie-Jeziory, Strachówka, Tarczyn, Tłuszcz, Zakroczym i Żabia Wola.

*****obszary poza „a” i „c”** - Miasto stołeczne Warszawa oraz powiaty ościenne tj.: powiat legionowski (gminy: Legionowo, Jabłonna, Nieporęt, Wieliszew), powiat miński (gminy: Mińsk

Mazowiecki, Sulejówek, Cegłów, Dębe Wielkie, Halinów, Jakubów, Stanisławów), powiat otwocki (gminy: Józefów, Otwock, Celestynów, Karczew, Wiązowna), powiat wołomiński (gminy: Kobylka, Marki, Ząbki, Zielonka, Klembów, Poświętne, Radzymin, Wołomin) powiat grodziski (gminy: Milanówek, Podkowa Leśna), powiat nowodworski (gminy: Nowy Dwór Mazowiecki, Czosnów, Pomiechówek), powiat piaseczyński (gminy: Konstancin Jeziorna, Lesznowola, Piaseczno), powiat pruszkowski cały, powiat warszawski zachodni (gminy: Izabelin, Łomianki, Ożarów Mazowiecki, Stare Babice).